

بهره گیری از طبقه‌بندی کننده‌ی عصبی-فازی برای سیستم‌های تشخیص نفوذ

محمد حسن نتاج صلحدار^۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰//۰۶/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۰۸

چکیده

یکی از ابزارهای هوش مصنوعی، سیستم استنتاج تطبیق‌پذیر عصبی-فازی است، که در این مقاله برای ساخت سیستم تشخیص نفوذ مورد استفاده قرار گرفته است و ما آن را دسته‌بندی کننده‌ی عصبی-فازی می‌نامیم. سیستم تشخیص نفوذ مبتنی بر طبقه‌بندی کننده شبکه عصبی-فازی یک سیستم تشخیص نفوذ مبتنی بر ناهنجاری است که از منطق فازی و شبکه عصبی برای تشخیص اینکه فعالیت مخرب در یک شبکه انجام می‌شود، استفاده می‌کند. در این مقاله به تشریح معماری دسته‌بندی کننده‌ی عصبی-فازی و مؤلفه‌های آن می‌پردازیم. قوانین فازی نمونه برای برخی از حملات ایجاد شده و نتایج آزمایش با داده‌های واقعی شبکه شرح داده شده است. آزمایشات و ارزیابی‌های ما با مجموعه NSLKDD مجموعه داده‌های تشخیص نفوذ انجام شده است که نسخه‌ای از مجموعه داده‌های ارزیابی نفوذ KDD Cup99 است که توسط آزمایشگاه های MIT Lincoln تهیه و مدیریت شده است. در نهایت، این مقاله سعی بر آن دارد تا با بررسی عملکرد مدل "سیستم استنتاج تطبیق‌پذیر عصبی-فازی" بر روی یک مجموعه استاندارد و جامع میزان کارایی مدل طراحی شده را نشان دهد.

واژگان کلیدی: سیستم تشخیص نفوذ، شبکه عصبی، طبقه‌بندی کننده‌ی عصبی-فازی، انفیس، NSLKDD

^۱دانشگاه شهید چمران اهواز-بردیس صنعتی شهری هویزه، اهواز، ایران. مرتبی.
نویسنده مسئول: محمد حسن نتاج صلحدار

مقدمه

در این پژوهش، از سیستم استنتاج تطبیق پذیر عصبی - فازی، برای ساخت سیستم تشخیص نفوذ استفاده شده است. این سیستم برای بررسی مسائلی با معادلات غیرخطی بسیار کاربردی است [7]. دسته‌بندی کننده‌ی عصبی - فازی، ترکیبی از شبکه‌ی عصبی و سیستم استنتاج فازی است. یکی از مشکلات سیستم استنتاج فازی، عدم قابلیت یادگیری است. از طرف دیگر، شبکه‌ی عصبی قابلیت یادگیری دارد و می‌تواند بارها و بارها آموزش دیده و خود را مطابق آموزش‌های جدید برنامه-ریزی کند. با ترکیب شبکه‌ی عصبی با قابلیت یادگیری و سیستم استنتاج فازی، به یک شبکه‌ی یادگیرنده می‌رسیم که هم قابلیت یادگیری دارد و هم قابلیت کارکردن با قوانینی دارد که مطابق قوانین سیستم استنتاج فازی هستند. همچنین در این تحقیق سعی شده است از شبکه عصبی - فازی به عنوان یک طبقه‌بندی کننده استفاده شود. در این مدل ابتدا قوانین فازی لازم بدون نیاز به یک فرد خبره و با استفاده از روش خوشبندی کاهشی بر اساس مجموعه‌داده‌های آموزشی² انتخاب شده از مجموعه‌داده‌های³ NSLKDD تولید می‌شود، سپس قوانین فازی بدست آمده برای ایجاد یک شبکه عصبی - فازی تطبیق پذیر به نام انفیس⁴ به کارگرفته می‌شوند. اندازه‌ی قدرت هر قانون فازی در طی فرآیند آموزش شبکه‌ی عصبی - فازی محاسبه و در طول پروسه‌ی آموزش، با تنظیم مجدد توابع عضویت⁵ که سازنده‌ی قوانین فازی هستند، شبکه به سمت خطای کمتر گام بر می‌دارد.

در نهایت مدل بدست آمده به عنوان طبقه‌بندی کننده، برای کلاس‌بندی داده‌های آزمایشی⁶ که همانند داده‌های آموزشی از مجموعه‌داده‌های NSLKDD استخراج شده - اند به کارگرفته می‌شود. عدم کفایت یا مناسب بودن این

سیستم‌های تشخیص نفوذ¹ (IDS) در حال حاضر جزء اصلی‌ترین و کامل‌ترین قسمت‌های یک سیستم پایش شبکه می‌باشند. سیستم‌های تشخیص نفوذ فناوری‌های تقریباً جدیدی هستند و این نوید را به ما می‌دهند که به ما در جهت شناسایی نفوذ‌هایی که به شبکه انجام می‌شود کمک خواهند کرد [1]. تشخیص نفوذ در واقع فراآنندی است که در آن رویدادها و رخدادهای یک سیستم یا شبکه پایش شده و براساس این پایش‌ها وقوع نفوذ به آن شبکه یا سیستم تشخیص داده می‌شود. یک نفوذ در واقع فعالیت یا عملی است که توسط آن محرومگی، صحت و تمامیت و یا دسترس پذیری به منابع دچار اختلال و یا تعرض می‌شود [2].

IDS‌ها نیاز به جمع آوری داده‌های کافی برای ساختن یک مدل ریاضی پیچیده دارند، که در مورد ترافیک شبکه پیچیده غیر عملی است [3]. و همچنین تشخیص نفوذ‌های جدید برای IDS‌ها کار دشواری است، و پایگاه داده مبتنی بر امضا، باید به صورت دستی و مکرر به روز شود [4]. برای حل محدودیت‌های روش‌های فوق، تعدادی از تکنیک‌های داده کاوی معرفی شده اند [5]. در بین این تکنیک‌ها، شبکه عصبی یکی از تکنیک‌های است که بسیار مورد استفاده قرار می‌گیرد و با موفقیت در تشخیص نفوذ به کار گرفته شده است [6]. با توجه به انواع مختلف شبکه عصبی، این تکنیک‌ها را می‌توان در سه دسته زیر طبقه‌بندی کرد: تشخیص نفوذ مبتنی بر شبکه عصبی نظارت شده، تشخیص نفوذ مبتنی بر شبکه عصبی بدون نظارت و تشخیص نفوذی مبتنی بر شبکه عصبی ترکیبی.

¹Intrusion Detection Systems (IDS)

²Learning data

³International Conference on Knowledge Discovery and Data Mining

⁴Adaptive Network-Based Fuzzy Inference System (ANFIS)

⁵Membership Function .

⁶Testing data

دش⁸ در مقاله خود [10] نشان داد که نتایج آزمون شبکه عصبی مصنوعی پیشنهادی قادر به تشخیص %۹۴,۹ حملات هستند. جوانالاگادا و رد⁹ در تحقیقات خود با به کارگیری دسته‌بندی کننده‌های عصبی - فازی در یک معماری دو لایه موفق شدند به نرخ تشخیص خطای ۹۵,۳ و نرخ هشدار غلطی ۱,۹٪ دست یابند [11]. در [12] از روش TLM¹⁰ برای سیستم تشخیص نفوذ استفاده شده است و سعی کرد داده‌های پارازیت دار¹¹ را کاهش دهد. امبوسایدی¹² و همکارانش [13] نیز از روش‌های ماشین بردار پشتیبان خاص با نام LSSTM¹³ برای تشخیص نفوذ استفاده کردند. بقداد¹⁴ معتقد است، عملکرد شبکه عصبی بدون نظارت پایین است. به خصوص برای حملات با تعداد کم، شبکه عصبی بدون نظارت همچنین از دقت کمتری برخوردار است. ایشان با به کارگیری شبکه‌های عصبی و ساخت شبکه با پیکربندی‌های مختلف و آموزش-های متعدد شبکه به نرخ تشخیص خطای ۸۴,۲۵ درصد و نرخ هشدار غلطی ۱۵,۷۵ درصد دست یافت [14].

شبکه عصبی ترکیبی، که ترکیبی از شبکه عصبی تحت نظارت¹⁵ و شبکه عصبی بدون نظارت¹⁶ یا ترکیب شبکه عصبی با سایر تکنیک‌های داده کاوی برای تشخیص نفوذ است، یکی دیگر از نمونه‌های محاسبات نرم در سیستم‌های تشخیص نفوذ است [15]. انگیزه استفاده از شبکه عصبی ترکیبی غلبه بر محدودیتهای شبکه‌های عصبی تنها است. جیراپومین¹⁷ و همکاران [16] استفاده از شبکه عصبی SOM ترکیبی را هم برای رویت هرگونه حمله با استفاده از کوهنن¹⁸ و هم برای طبقه‌بندی حمله‌ها با استفاده از شبکه‌های عصبی انتشار انعطاف پذیر پیشنهاد کردند. هوریس¹⁹

مدل برای انجام عملیات طبقه‌بندی مورد بررسی قرار می-گیرد. طبقه‌بندی کننده‌ی ارائه شده، به صورت یک طبقه-بندي کننده‌ی دو گانه که رکوردهای اتصال را به دو کلاس نفوذ و عادی تقسیم می‌کند، استفاده خواهد شد و داده‌های آموزش و آزمایش مورد طبقه‌بندی قرار خواهند گرفت. در ادامه این مقاله کارهای که در این حوزه انجام شده، آورده شده است و در روش پیشنهادی الگوریتم دسته‌بندی کننده فازی، توضیح داده شده است و در ادامه پیاده‌سازی و نتایج آماری آورده شده است و بعد از آن در مورد معیارهای ارزیابی که در این تحقیق از آن استفاده شد توضیحاتی داده شده است و در انتها مقایسه و نتیجه گیری آمده است.

کارهای انجام شده

اخیراً، روش‌های محاسبات نرم برای سیستم‌های تشخیص نفوذ استفاده می‌شود. برخی از این روش‌ها در مجموعه داده KDD مورد ارزیابی قرار گرفته است. طبقه‌بندی کننده‌های مبتنی بر قانون فازی¹ درخت تصمیم گیری² ماشین‌های بردار پشتیبانی³، برنامه نویسی ژنتیکی⁴ خطی در [8] مورد استفاده قرار گرفته شده‌اند تا اهمیت نمونه‌های محاسبات نرم⁵ را برای مدل سازی سیستم‌های تشخیص نفوذ نشان دهند.

IDS مبتنی بر آماری، از روش‌های آماری متنوعی از جمله تجزیه و تحلیل مؤلفه‌های اصلی⁶، تجزیه و تحلیل خوش‌ای و چند متغیره، آنالیز بیزی استفاده می‌کند. فارون و بوکلیف⁷ and در تحقیق خود با استفاده از خوش‌بندی-K means سعی در بهبود آموزش شبکه عصبی کردن به نرخ تشخیص خطای ۹۲ درصدی و نرخ هشدار غلطی ۶,۲۱ درصدی دست یافته‌اند [9].

¹noise
²Ambusaidi
³Least Square Support Vector Machine
⁴Beghdad
⁵Supervised
⁶Unsupervised
⁷Jirapummin
⁸Kohonen
⁹Horeis

¹⁰Fuzzy rule
¹¹Decision tree
¹²Support vector machine
¹³Genetic programing
¹⁴Soft computing
¹⁵Principal Component Analysis - PCA
¹⁶Farouq and Boukelif
¹⁷Faraoun and Boukelif
¹⁸Dash
¹⁹Yonnalagadda and Redd
²⁰Two Layers Multi-class Detection

ادغام شبکه‌ی عصبی مصنوعی با سیستم فازی، نوید یک سیستم کامل‌تر نسبت به هر دو آن‌ها را می‌دهد. سیستم ترکیبی عصبی - فازی، می‌تواند توانایی‌های شبکه‌ی عصبی از قبیل پردازش موازی و قابلیت یادگیری را با ویژگی‌های سیستم فازی مانند توضیح پذیری و انسان‌پسندانه تر بودن، ادغام نماید. در نتیجه، شبکه‌ی عصبی شفاف‌تر می‌شود و سیستم فازی، قابلیت یادگیری پیدا می‌کند^[22].

یک از انواع شبکه‌ی عصبی - فازی، از ترکیب شبکه‌ی عصبی مصنوعی با فازی سوجینو⁹ شکل می‌گیرد. در سال ۱۹۹۳ ژانگ¹⁰ برای اولین بار با مدنظر قرار دادن توانایی - های تئوری فازی که مبتنی بر قواعد منطقی بوده و همچنین روش شبکه‌ی عصبی مصنوعی که توانائی استخراج دانش از اطلاعات عددی را دارند، سیستم استنتاج تطبیقی عصبی - فازی را ارائه نمود^[23]. سیستم ارائه‌شده توسط ژانگ، انفیس خوانده می‌شود. اصطلاح انفیس مخفف عبارت، Adaptive Nero Fuzzy Inference System اختصار، روش استنتاج فازی عصبی تطبیقی نیز نامیده می‌شود. در این تحقیق ما از انفیس برای ساخت سیستم تشخیص نفوذ استفاده و از عنوان دسته‌بندی کننده‌ی عصبی - فازی برای آن استفاده خواهیم کرد. دسته‌بندی کننده‌ی عصبی - فازی، به طور گسترده برای بررسی پدیده‌هایی با معادلات غیرخطی به کار گرفته شده است. بنابراین، ترکیب سیستم‌های فازی که بر قواعد منطقی استوار هستند و روش شبکه‌های عصبی مصنوعی که توان استخراج دانش از اطلاعات عددی را دارند، ما را قادر می‌سازد تا بتوانیم در کنار استفاده از دانش بشری از اطلاعات موجود نیز، در ساخت مدل استفاده کنیم. یکی از مزایای استفاده از سیستم انفیس این است که پس آموزش شبکه با استفاده نمونه‌های

از ترکیبی SOM و شبکه‌های تابعی³ RBF⁴ استفاده کرد. این سیستم به طور کلی نتایج بهتری را از IDS مبتنی بر شبکه‌های RBF ارائه می‌دهد^[17]. هان و چو⁵ برای تعیین ساختار و وزن توالی‌های تماس، یک روش تشخیص نفوذ را بر اساس شبکه‌های عصبی تکاملی پیشنهاد کردند^[18]. چن⁶ و همکارانش IDS مبتنی بر درخت عصبی انعطاف پذیر ترکیبی را بر اساس درخت عصبی انعطاف پذیر، الگوریتم تکاملی و بهینه سازی ذرات (PSO⁷) پیشنهاد دادند. نتایج تجربی نشان داد که روش پیشنهادی کارآمد است^[19]. طوسی و کاهانی^[20] و قوش⁸ و همکارانش^[21] در تحقیقات خود برای سیستم تشخیص نفوذ پیشنهادی با استفاده از شبکه فازی به نرخ های تشخیص بهتر از ۹۵,۳٪ و ۹۱,۱٪ دست نیافتند.

در ادامه روش پیشنهادی بیان می‌شود و در قسمت ارزیابی نتایج با چند روش دیگر مقایسه خواهد گردید.

روش پیشنهادی

شبکه‌ی عصبی مصنوعی و منطق فازی، هر دو ابزارهای هوش مصنوعی هستند که می‌توانند برای ساخت یک سیستم هوشمند دیگر، مکمل یکدیگر باشند. شبکه‌ی عصبی مصنوعی ساختار محاسباتی سطح پایینی است که به خوبی با داده‌های خام اولیه کار می‌کند. در مقابل منطق فازی با استدلال‌های سطح بالایی که با استفاده از دانش یک متخصص در یک حوزه‌ی خاص بدست آمده‌اند، سروکار دارد.

یکی از معایب سیستم فازی، عدم توانایی یادگیری است که سبب می‌شود این سیستم‌ها قادر به تطبیق و تنظیم خود با محیط جدید نباشند. از طرف دیگر، اگرچه شبکه‌ی عصبی مصنوعی توانایی یادگیری دارد، اما برای انسان غیرشفاف و مانند یک جعبه سیاه⁹ می‌باشد.

⁷Ghosh

⁸Black Box

Sugeno

Jang

¹Self-organization map

²Radial base function

³Han and Cho

⁴Chen

⁵Particle Swarm Optimization

⁶Toosi and Kahani

لایه‌ی 3: این لایه، لایه‌ی قوانین است. هر گره در این لایه، یک قانون فازی را نشان می‌دهد. هر گره در این لایه، ورودی خود را از خروجی‌های متناظر در لایه‌ی قبل می‌گیرد و خروجی آن قدرت آتش λ قانون می‌باشد که به صورت زیر محاسبه می‌شود:

$$y_i^{(3)} = \prod_{j=1}^k x_{ji}^{(3)} \quad (3)$$

که در آن $x_{ji}^{(3)}$ ورودی و $y_i^{(3)}$ خروجی گره λ در لایه 3 می‌باشد و k تعداد خروجی لایه دوم به لایه سوم است. لایه‌ی 4: لایه‌ی 4 نرمالیزه سازی λ می‌باشد. در این لایه هر گره ورودی خود را از تمام گره‌های لایه‌ی قبل می‌گیرد و عدد بدست آمده برای هر گره در لایه‌ی قبل، در این لایه نرمالیزه می‌شود. خروجی هر گره در این لایه، قدرت قانون نرمالیزه شده‌ی گره متناظر لایه‌ی قبل می‌باشد. قدرت آتش نرمالیزه شده‌ی هر قانون، از تقسیم قدرت آتش هر قانون به جمع کل قدرت آتش قانون‌ها به دست می‌آید. قدرت قانون نرمالیزه شده میزان نفوذ هر قانون در خروجی شبکه را نشان می‌دهد.

$$y_i^{(4)} = \frac{x_{ii}^{(4)}}{\sum_{j=1}^n x_{ji}^{(4)}} = \frac{\mu_i}{\sum_{j=1}^n \mu_j} \quad (4)$$

در معادله‌ی بالا، $x_{ji}^{(4)}$ خارج شده از گره j در لایه سوم به ورودی گروه i در لایه چهارم است، $y_i^{(4)}$ خروجی گره λ در لایه چهارم است و n تعداد کل قانون‌ها می‌باشد. و μ همان قدرت آتش هر گره است که در لایه‌ی قبل محاسبه شده است و ورودی لایه‌ی چهارم به حساب می‌آید.

لایه‌ی 5: این لایه، لایه‌ی غیرفازی سازی نام دارد. هر گره در این لایه، ورودی خود را از گره متناظر در لایه‌ی قبل می‌گیرد. مقدار هر گره در این لایه با فرض مرتبه صفر بودن عبارتست از:

آموزشی، سیستم نتایج حاصله را در قالب قوانین فازی که به صورت محاوره‌ای، قابل فهم و تحلیل می‌باشد، ارائه می‌دهد. این ویژگی می‌تواند در ارزیابی قوانین و مقایسه آنها با مفاهیم و قوانین افراد خبره حائز اهمیت باشد.

در سیستم فازی سوجینو قوانین به صورت زیر استنتاج می‌شوند:

IF x_1 is A_1
AND x_2 is A_2

.....

AND x_m is A_m

THEN $y = f(x_1, x_2, \dots, x_m)$

لایه‌های دسته‌بندی کنندی عصبی - فازی

در این بخش به تشریح لایه‌های انفیس خواهیم پرداخت. ورودی و خروجی هر لایه مشخص شده و رابطه‌ی مرتبط با آن نیز بیان می‌شود[22].

لایه‌ی 1: لایه‌ی 1 لایه‌ی ورودی است. گره‌ها در این لایه داده‌ها را برای لایه‌ی 2 آماده می‌کنند. در این لایه هیچ تغییری روی داده‌ها صورت نمی‌گیرد بطوری که ورودی با خروجی برابر است.

$$y_i^{(1)} = x_i^{(1)} \quad (1)$$

لایه‌ی 2: در این لایه عمل فازی سازی روی داده‌ها انجام می‌شود. در مدل ژانگ،تابع فعالیت برای عمل فازی سازی داده‌ها،تابع زنگوله است که معادله‌ی آن به صورت زیر است:

$$y_i^{(2)} = \frac{1}{1 + (\frac{x_i^{(2)} - a_i}{c_i})^{2b_i}} \quad (2)$$

در این معادله، $x_i^{(2)}$ ورودی و $y_i^{(2)}$ خروجی گره λ در لایه دوم است و پارامترهای a و b و c به ترتیب شبیه عرض و مرکز تابع فعالیت می‌باشند.

روبه جلو پارامترهای پایه ثابت هستند و ورودی آنها از محاسبات هر پنج لایه عبور می کنند و پارامترهای متعاقب با روش حداقل مربع تشخیص داده می شوند در آن نقطه پارامترهای بعدی در عالم خطای کanal معکوس تعیین می شوند و برای به روز رسانی پارامترها به لایه ۲ منتقل می شوند.

فرآیند گام به گام اجرای الگوریتم جستجوی بهینه به این صورت است:

مرحله ۱: راه اندازی مشکل و پارامتر قابل تطبیق

مسئله بهینه سازی، متغیرهای تصمیم گیری و محدودیت ها شرح داده شده است.

مرحله ۲: مکان و حافظه عامل را راه اندازی می کند.

مرحله ۳: محاسبهتابع کیفیت

مرحله ۴: مکان جدید ایجاد می کند

مرحله ۵: امکان مکان جدید را بررسی می کند

اگر مکان جدید امکان پذیر بود، عامل مکان خود را ارتقا می دهد.

در غیر این صورت، عامل در مکان فعلی می ماند و به مکان جدید ایجاد شده نمی رود.

مرحله ۶: محاسبه تابع هدف مکان جدید

مقدار تابع هدف برای مکان جدید هر عامل ارزیابی شد.

مرحله ۷: حافظه را به روز می کند

مرحله ۸: معیارهای خاتمه را تأیید می کند

مراحل ۴ تا ۷ تا زمانی که حداقل تکرار مشخص شده، انجام شود، ادامه می یابد.

$$y_i^{(5)} = x_i^{(5)}[k_{i0}] = \bar{\mu}_i[k_{i0}] \quad (5)$$

و با فرض مرتبه ۱ بودن انفیس با در نظر گرفتن دو ورودی x_1 و x_2 از رابطه زیر به دست می آید:

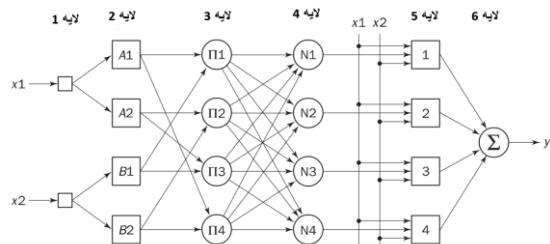
$$\begin{aligned} y_i^{(5)} &= x_i^{(5)}[k_{i0} + k_{i1}x_1 + k_{i2}x_2] \\ &= \bar{\mu}_i[k_{i0} + k_{i1}x_1 + k_{i2}x_2] \end{aligned} \quad (6)$$

که در این رابطه، x مقدار ورودی به هر گره، y خروجی گره و $\bar{\mu}_i$ ها پارامترهای مربوط به قانون i می باشد. چنانچه انفیس از مرتبه ای صفر باشد به جای x_1 و x_2 صفر قرار داده می شود.

لایه ۶: لایه ۶ تنها دارای یک گره می باشد که جمع گره های غیر فازی شده لایه ۵ قبل را محاسبه می کند و رابطه آن به صورت زیر است :

$$y = \sum_{i=1}^n x_i^{(6)} \quad (7)$$

انفیس نشان داده شده در شکل ۱ در واقع از لحاظ عملکردی معادل یک مدل فازی مرتبه اول سوجینو است.

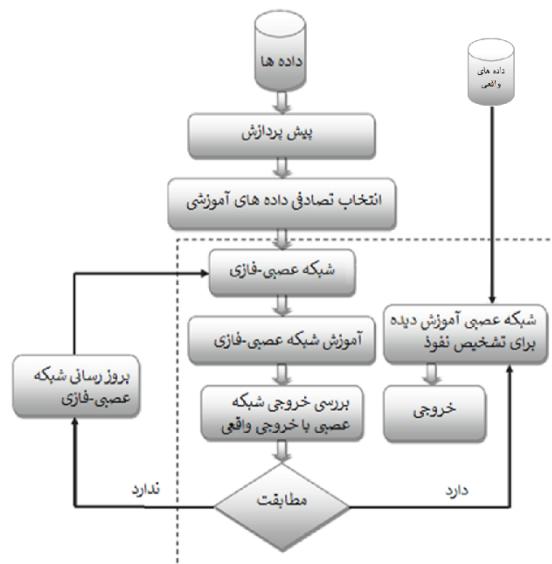

شکل ۱: انفیس

بهینه سازی پارامترهای دسته بندی کننده‌ی عصبی – فازی

برای افزایش دقت پیش‌بینی **ANFIS** و پرهیز از قرار گرفتن در حد بهینه محلی، یادگیری پارامتر توسط الگوریتم جستجوی بهینه انجام می شود [24]. روش یادگیری پارامتر **ANFIS** را می توان به عنوان تنظیم پارامترهای پایه و پارامترهای متعاقب آن تشریح کرد، الگوریتم جستجوی بهینه برای آموزش پارامترهایی که شامل یک کanal رو به جلو و یک کanal معکوس است، استفاده می شود. در کanal

ایده‌ی اصلی برای استفاده از داده‌های بررسی به منظور معترسازی مدل، این است که بعد از مرحله‌ی خاصی از آموزش امکان بوجود آمدن یادگیری بیش از اندازه وجود دارد. اگر این آموزش بیش از اندازه اتفاق بیافتد، نمی‌توان انتظار داشت که سیستم، نسبت به داده‌های آزمایشی که جدا از داده‌های آموزش هستند به خوبی پاسخ دهد. بنابراین برای جلوگیری از آموزش بیش از اندازه‌ی داده‌ها، از مجموعه‌داده‌های بررسی استفاده می‌کنیم. پس از اتمام فرایند آموزش، سیستم عصبی - فازی تطبیق‌پذیر با مینیمم خطای برای داده‌های بررسی به عنوان سیستم نهایی انتخاب و شروع به طبقه‌بندی می‌کنیم. شمای کلی روش پیشنهادی در شکل 2 آمده است.

شکل 2. شمای کلی روش پیشنهادی

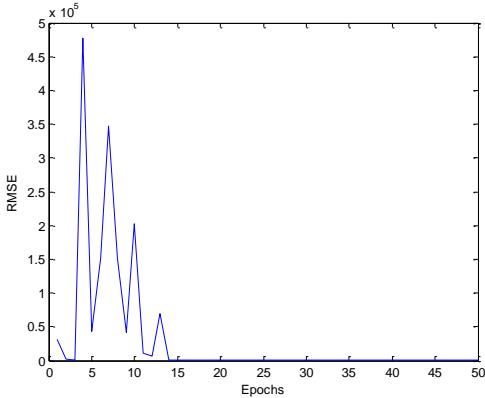
برای تولید سیستم فازی اولیه، از روش خوشبندی کاهاشی با شعاع همسایگی 0.5 استفاده شده‌است. برای این کار، ازتابع genfis2 که تابعی از برنامه‌ی متلب برای تولید قوانین فازی به روش خوشبندی کاهاشی است، استفاده می‌شود. پارامترهای این تابع، مجموعه‌ی داده‌های آموزشی ورودی، خروجی و شعاع همسایگی است. همانطور که ذکر شد از 20000 داده‌ی آموزشی برای آموزش دسته‌بندی کننده

هنگامی که سطح پایان به دست آمد، بهترین مکان حافظه نسبت به مقدار تابع هدف به عنوان راه حل مسئله در نظر گرفته شد.

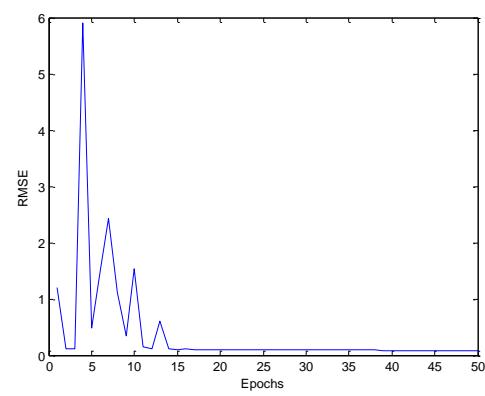
پیاده سازی و نتایج آماری

همانطور که در بخش‌های قبلی اشاره کردیم 41 ویژگی برای هر اتصال در مجموعه‌داده‌ای NSLKDD وجود دارد. این ویژگی‌ها دارای سه فرم پیوسته، گستته و نمادین 1 هستند. فهرست کاملی از نام و دامنه‌ی مقادیر هر یک از ویژگی‌ها در ضمیمه 1 آمده است. طبقه‌بندی کننده‌ی مورد استفاده‌ی ما نمی‌تواند داده‌ها را به این صورت پردازش کند. چرا که شبکه‌ی عصبی - فازی مورد استفاده در این تحقیق توانایی استفاده از داده‌های نمادین را ندارد. بنابراین قبل از ساختن مدل نیاز به پیش پردازشی روی داده‌ها داریم که این پیش پردازش در حقیقت تبدیل مقادیر نمادین به مقادیر عددی است. در این پیش پردازش ویژگی‌های نمادین که شامل انواع پروتکل‌ها، خدمات 2 پرچم‌ها⁴ است به مقادیر عددی در بازه‌ی 0 تا N-1 نگاشت می‌شوند که در آن N تعداد نمادهای هر ویژگی نمادین است. به عنوان مثال ویژگی Protocol_type با سه نماد ICMP و UDP, TCP به سه عدد 0, 1 و 2 نگاشت می‌شود. بقیه ویژگی‌ها به همان صورت اولیه استفاده می‌شوند. علاوه بر این، هر اتصال بسته به نوع خود که عادی یا نفوذ می‌باشد، با دو کلاس 0 و 1 برچسب می‌خورد. سپس 20000 داده‌ی تصادفی از مجموعه‌ی داده‌های آموزشی NSLKDD به عنوان داده‌های آموزشی و 3188 داده‌ی تصادفی از همین مجموعه داده‌ها به عنوان داده‌های بررسی⁵ انتخاب شدند که هیچ اشتراکی با داده‌های قسمت اول ندارند.

برای داده‌های بررسی به دست آمد. شکل‌های 3 و 4 مقدار RMSE را به صورت تابعی از دوره برای داده‌های آموزشی و داده‌های آزمایشی به ترتیب نشان می‌دهند.

شکل 3: میزان خطأ به ازای دوره‌های آموزش برای داده‌های آموزشی

شکل 4: میزان خطأ به ازای دوره‌های آموزش برای داده‌های آزمایشی

اغلب سعی بر آن است تا با آموزش یک شبکه بتوان مقادیر مناسبی از خروجی را برای داده‌های ورودی بدست آورد و این عمل همیشه به صورت 100 درصد امکان پذیر نیست و هر شبکه‌ی آموزش دیده، به طور معمول مقداری خطأ در تخمین خروجی مورد انتظار دارا می‌باشد. شکل 4 تفاوت مقدار واقعی و مقدار بدست آمده از خروجی انفیس را برای داده‌های آموزشی بعد از 50 دوره آموزش نشان می‌دهد.

استفاده خواهد شد. ابتدا توسط این 20000 مجموعه داده برای تولید قوانین فازی استفاده خواهد شد. این مجموعه‌ی 20000 تایی، شامل 20000 رکورد داده است، هر رکورد نشان‌دهنده‌ی یک اتصال است و با 41 ویژگی مشخص می‌گردد. یعنی 20000 ردیف داده که هر ردیف شامل 41 ویژگی است. همچنین برای هر اتصال یک عدد وجود دارد که نشان‌دهنده‌ی نوع اتصال است. نوع اتصال می‌تواند عادی و یا نفوذ باشد که اتصال عادی با عدد 0 و اتصال نفوذ با عدد 1 نشان‌داده می‌شود. در ضمیمه 2 انواع حملات و تعداد آنها در مجموعه داده NSLKDD بصورت کامل آمده است. بنابراین در مجموع هر ردیف شامل 42 ستون است که 41 ستون اول ویژگی‌های اتصال را نشان می‌دهند و ستون 42 نوع اتصال را مشخص می‌کند.تابع genfis2، 41 ستون اول از 20000 اتصال را به عنوان پارامتر اول، ستون 42 داده‌ها یعنی نوع اتصال را به عنوان پارامتر دوم(20000 ردیف شامل ستون 42 داده‌ها) و شعاع همسایگی که عددی بین 0 و 1 است را به عنوان پارامتر سوم دریافت می‌کند. خروجی این تابع، سیستم فازی است که قوانین آن بر اساس خوشبندی کاهشی تولید شده‌اند. تعداد قوانین فازی و تعداد توابع عضویت تولید شده به ازای هر ورودی، 7 است. همینطور تعداد خوشبندی نیز برابر 7 هستند.

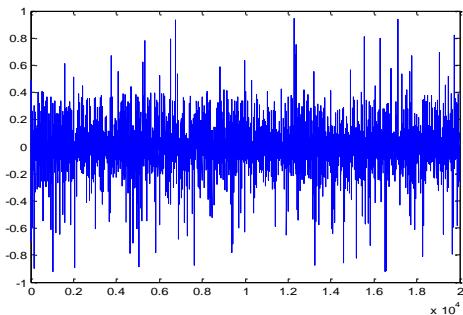
برای تنظیم بیشتر و تطبیق دادن توابع عضویت با داده‌های آموزشی از مجموعه داده‌های آموزشی همراه با داده‌های بررسی مورد نظر، شبکه انفیس را در 50 دوره آموزش دادیم. ساختار انفیسی که برای آموزش استفاده شد 632 گره داشت که مجموعاً 868 پارامتر داشت که 294 پارامتر خطی و 574 پارامتر غیرخطی بودند.

مجذور میانگین مربع خطأ³ (RMSE³) ، بعد از 50 دوره آموزش به ترتیب 0/0822715 برای داده‌های آموزشی و

¹Epoch

²Root Mean Squared Error

انفیس، عددی بین صفر و $0/5$ - خواهد بود. همچنین چنانچه خروجی حاصل از انفیس بین 0 تا $0/5$ - باشد حاصل تفاوت مقدار اصلی و مقدار بدست‌آمده توسط انفیس، عددی بین 0 تا $0/5$ است. این تفاوت را به صفر گرد می‌کنیم. همچنین اگر حاصل تفاوت مقدار واقعی و مقدار بدست‌آمده توسط انفیس، عددی بیشتر از $0/5$ یا کوچکتر از $0/5$ - باشد آن را به عدد صحیح غیرصفر گرد می‌کنیم و بعنوان پیش‌بینی اشتباه ثبت می‌کنیم. بر این اساس پس از عملیات گرد کردن، اعداد صفر نشان دهنده‌ی پیش-بینی درست و اعداد غیرصفر نشان دهنده‌ی پیش‌بینی غلط هستند، برای پیدا کردن حد آستانه از آزمایش و خطای استفاده شد تا مقدار مناسب برای این مقدار مشخص شود. که استفاده از روش‌های دیگر و مقادیر دیگر باعث می‌شود که نرخ تشخیص خطأ و نرخ هشدار غلط به اندازه مطلوب نباشد. در شکل 6 نمودار تفاوت خروجی واقعی و خروجی انفیس را به صورت گردشده نشان داده شده است. بر اساس نتایج بدست‌آمده از آموزش انفیس و آزمایش دسته-بندی کننده‌ی عصبی - فازی با داده‌های آموزشی که در شکل 6 ارائه شده است، از کل 20000 داده‌ی آموزشی، تعداد تشخیص‌های درست برابر 19910 عدد بوده است. یعنی تعداد صفرهای بدست‌آمده، حاصل از اختلاف مقدار واقعی اتصال و مقدار بدست‌آمده توسط انفیس، برابر 19910 تا از 20000 اتصال است. این یعنی $99/55$ درصد از اتصالات به درستی تشخیص داده شده‌اند. این تشخیص شامل تشخیص درست داده‌های عادی و نفوذ است. یعنی از 20000 اتصال که شامل اتصالات عادی و نفوذ است، $99/55$ درصد، به درستی تشخیص داده شده‌اند. از بین این 20000 اتصال، 10693 اتصال عادی و 9307 اتصال نفوذ بوده‌اند. در الگوریتم 1، مراحل انجام کار و نحوه شمارش تعداد تشخیص درست و نادرست ارائه شده است.

شکل 5: تفاوت مقدار واقعی و مقدار بدست‌آمده از خروجی انفیس برای داده‌های آموزشی

همانطور که از شکل 5 می‌توان استنتاج نمود خروجی شبکه‌ی انفیس که در اصل شماره کلاس داده‌ی ورودی می‌باشد (0 برای اتصال‌های عادی و 1 برای اتصال‌های نفوذ) یک مقدار عددی صحیح نمی‌باشد. بنابراین ما نیاز داریم مقدار خروجی بدست‌آمده را برای بدست‌آوردن شماره کلاس گرد کنیم [20]. در این شکل محور افقی تعداد تکرار و محور عمودی میزان اختلاف مقدار واقعی و مقدار بدست‌آمده از خروجی انفیس را نشان میدهد.

ایده‌ی اصلی ما برای محاسبه‌ی تفاوت مقدار واقعی و مقادیر خروجی انفیس این است که اگر خروجی درست پیش‌بینی شده باشد مقدار حاصل از تفاوت باید صفر باشد. یعنی اگر فرض کنیم یک اتصال عادی باشد و مقدار 0 داشته باشد، در صورت تشخیص درست نیز مقدار صفر خواهد داشت و حاصل اختلاف این دو صفر است. همینطور در صورتی که اتصال از نوع نفوذ باشد مقدار 1 خواهد گرفت و در صورت تشخیص درست نیز مقدار 1 می‌گیرد که باز هم حاصل اختلاف صفر می‌شود.

پس اگر پیش‌بینی درست انجام شده باشد حاصل تفاوت مقدار واقعی اتصال و مقدار بدست‌آمده توسط انفیس، باید صفر باشد. برای مقادیر غیرصحیح از تکنیک گرد کردن استفاده می‌کنیم. بدین صورت که فرضاً یک اتصال عادی باشد، بنابراین مقدار خروجی واقعی برابر 0 است. حال اگر مقدار بدست‌آمده از انفیس عددی بین 0 و $0/5$ باشد، حاصل تفاوت مقدار اصلی و مقدار بدست‌آمده توسط

$$FPR = \frac{FP}{TN+FP} \quad (10)$$

$$F\_measure = \frac{2}{\frac{1}{Recall} + \frac{1}{Precision}} \quad (11)$$

که:

True Positive (TP): تعداد نمونه های نفوذ که به صورت نفوذ طبقه بندی شده اند.

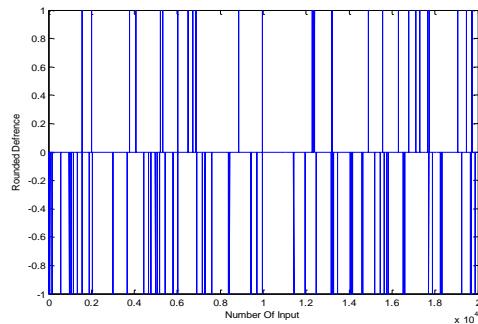
True Negative (TN): تعداد نمونه های نرمال که به صورت نرمال طبقه بندی شده اند.

False Positive (FP): تعداد نمونه های نرمال که به صورت نفوذ طبقه بندی شده اند.

False Negative (FN): تعداد نمونه های نفوذ که به صورت نرمال طبقه بندی شده اند.

در جدول ۱ مدل پیشنهادی را با چهار معیار ذکر شده در رابطه های ۸ تا ۱۱ با داده های آموزشی و آزمایشی مورد بررسی قرار داده ایم و در ادامه مدل پیشنهادی را با استفاده از معیارهای نظری، "نرخ تشخیص خطأ" و "نرخ هشدار غلط"، که کارایی سیستم های تشخیص نفوذ طراحی شده را بهتر نشان می دهند [25]، با مدل های دیگر مقایسه کردیم. برای نرخ تشخیص خطأ، هرچه این نرخ به ۱ نزدیکتر باشد کارایی بهتر را نشان میدهد و هرچه نرخ هشدار غلط کمتر باشد (به صفر نزدیکتر باشد) بهتر است.

برای آزمایش دسته بندی کننده با داده های آموزشی، داده های آموزشی مورد استفاده برای آموزش، به ۴ دسته تقسیم، و نتایج ارائه شده در جدول ۱ میانگین نتایج بدست آمده از آزمایش با ۴ دسته داده ای آموزشی است. نتایج این جدول نشان می دهد که طبقه بندی کننده مورد نظر در کلاس بندی داده های آموزشی که بر اساس آنها آموزش دیده است، بسیار خوب عمل می کند. برای درک بهتر موضوع، 9307

شکل ۶: مقدار گرد شده تفاوت خروجی واقعی و خروجی انفیس

الگوریتم ۱. سیستم تشخیص نفوذ پیشنهادی مبتنی بر انفیس
{ تعیین تشخیص صحیح ترافیک توسط انفیس }

```

Input Dataset
Preprocess Dataset //function
Select random Dataset
Construct ANFIS Classifier with train and test dataset
//function
Lx: Output of the classification
Fx: Real Output in Dataset (feature of 42)
begin
  Sx: Lx - Fx
  if -0.5 <= Sx <= 0.5 then
    True Detection
  else
    False Detection
end
end

```

معیارهای ارزیابی

معیارهای استاندارد گوناگونی برای ارزیابی سیستم های تشخیص نفوذ ارائه شده است. از جمله می توان به نرخ تشخیص خطأ^۱ و نرخ هشدارهای غلط^۲ اشاره نمود. نرخ تشخیص خطأ از تقسیم تعداد حملات که به درستی تشخیص داده شده اند بر کل تعداد حملات بدست می آید و نرخ هشدارهای غلط در حقیقت نسبت تعداد اتصالات عادی که به اشتباه به عنوان نفوذ تشخیص داده شده اند به کل تعداد اتصالات عادی است. در ادامه معیارهای ارزیابی آورده شده است:

$$\text{Accuracy} = \frac{(TP+TN)}{(TP+FP+FN+TN)} \quad (8)$$

$$\text{Recall (TPR)} = \frac{(TP)}{(TP+FN)} \quad (9)$$

بوده است که داده‌های انتخاب شده در فاز آموزش و آزمایش کاملاً تصادفی باشند. اما در عین حال نتایج به دست آمده، می‌تواند تا حد زیادی توانایی دسته‌بندی کننده عصبی - فازی تطبیق پذیر را در این مساله‌ی طبقه‌بندی کننده نشان دهد و این اطمینان را به ما بدهد که طبقه‌بندی کننده ارائه شده در این بخش، به اندازه‌ی کافی توانمند است و کارایی آن خارج از حد انتظار نمی‌باشد چرا که رویکرد ما در استفاده از دسته‌بندی کننده‌ی عصبی - فازی این بوده است که انفیس به علت قدرت یادگیری بدون دانش اولیه و استفاده از منطق فازی و شبکه‌عصبی، باید طبقه‌بندی- کننده قدرتمندی باشد.

تحلیل و مقایسه نتایج

محققان در زمینه‌ی بهینه‌سازی سیستم‌های تشخیص نفوذ تلاش‌های زیادی کرده‌اند. روش‌های متعددی برای ساخت سیستم تشخیص نفوذ توسط محققان به کار گرفته شده است. در این قسمت ما به مقایسه‌ی نتایج حاصل از سیستم تشخیص نفوذ ساخته شده توسط دسته‌بندی کننده‌ی عصبی - فازی با سایر روش‌هایی که برای ساخت این سیستم مورد استفاده قرار گرفته‌اند خواهیم پرداخت.

در جدول 2 نیز به مقایسه‌ی نتایج حاصل از این تحقیق با نتایج سایر تحقیقات خواهیم پرداخت. نکته‌ای که باید به آن توجه داشت، این است که به دلیل استفاده از داده‌های تصادفی در هنگام آموزش، ممکن است که این مقایسه تا حدی عادلانه نباشد، ولی نتایج جداول برای پذیرفتن طبقه- بندی کننده عصبی - فازی، به عنوان یک طبقه‌بندی کننده مناسب، کفایت می‌کند و نشان‌دهنده این مطلب است که این طبقه‌بندی کننده از توانایی لازم در حد روش‌های مشابه و حتی بیشتر، برخوردار است. همانطور که در جدول 2 مشخص است، نرخ تشخیص خطأ و نرخ هشدار غلط

اتصال از 20000 اتصالی که برای آموزش استفاده شده بودند از نوع نفوذ بوده‌اند. در هنگام آزمایش دسته‌بندی کننده با داده‌های آموزشی، 9281 اتصال از 9307 تشخیص داده شدند. برای نرخ هشدار غلط نیز بر اساس تعریف، مقدار آن محاسبه و در جدول 1 ارائه شده است.

به منظور بررسی بیشتر کارایی طبقه‌بندی کننده ارائه شده و بررسی عملکرد طبقه‌بندی کننده عصبی - فازی در قبال داده‌هایی که در فرآیند آموزش مورد استفاده قرار نگرفته‌اند (داده‌های آزمایش)، 4075 داده‌ی تصادفی دیگر از مجموعه‌داده‌های آزمایش NSLKDD به منظور ارزیابی سیستم انتخاب شده‌اند که با داده‌های آموزشی و آزمایشی هیچ اشتراکی ندارند. نتیجه‌ی آزمایش دسته‌بندی کننده با این داده‌ها در جدول 1 ارائه شده است. در این جدول کارایی طبقه‌بندی کننده ارائه شده را بر اساس آزمایش با 4075 داده که در فاز آموزش استفاده نشده‌اند و جزء داده‌های آزمایش مجموعه داده NSLKDD هستند، نشان می‌دهد.

نوع ارزیابی	داده‌های آزمایش	
95/79	99/81	Accuracy
95/65	99/72	TPR
0/219	0/06	FPR
95/73	99/76	F_measure

همچنین برای بررسی بیشتر طبقه‌بندی کننده‌ی عصبی - فازی ارائه شده برای سیستم تشخیص نفوذ، نتایج حاصل از این طبقه‌بندی کننده، با نتایج تحقیقات دیگر که با روش‌های مختلف اقدام به ساخت سیستم تشخیص نفوذ کرده‌اند مقایسه شده است. هرچند که این مقایسه به علت وجود عدم دسترسی به داده‌های سایر تحقیقات در هنگام آموزش و آزمایش، نمی‌تواند عادلانه باشد. چرا که در سایر روش‌ها مشخص نیست که دقیقاً از کدام اتصالات NSLKDD برای آموزش و آزمایش استفاده شده است. سعی ما بر این

تجزیه و تحلیل مؤلفه های اصلی³، ماشین بردار پشتیبانی⁴، END و جنگل تصادفی⁵ می باشد.

این محققان، از مجموعه داده های آموزشی، برای آزمایش سیستم تشخیص نفوذ خود استفاده نموده اند. نتایجی که این محققان در تحقیق خود برای آزمایش با داده های آموزشی مورد استفاده خود بدست آورده اند، به همراه نتایج حاصل از این تحقیق، در جدول 3 ارائه شده است.

جدول 3: مقایسه نتایج این تحقیق برای آزمایش سیستم تشخیص نفوذ با داده های آموزشی باروش ترکیبی Panda

روش	تشخیص خطأ	نرخ غلط	نرخ هشدار
Hybrid Intelligent Approach	99/5	99/5	0/5
Proposed IDS	99/72	99/72	0/06

آنچه در جدول 3 مشخص است، این است که روش دسته بندی کننده عصبی - فازی به تنها یک روش ترکیبی که در بالا ذکر شد رقابت می کند. وقتی ما دسته بندی کننده را با 41 ویژگی آموزش می دهیم (در تحقیق پاندا و همکارانش نیز از 41 ویژگی استفاده شده است)، نرخ تشخیص خطأ و نرخ هشدار غلط هردو نسبت به روش دیگر بهینه تر هستند و این خود گواهی بر قدرت این دسته بندی کننده عصبی - فازی می باشد.

نتیجه گیری

در این مقاله، به مقایسه نتایج حاصل شده از دسته بندی کننده عصبی - فازی با چند تحقیق دیگر پرداختیم. ابتدا نتایج مقادیر بدست آمده برای نرخ تشخیص خطأ و نرخ هشدار غلط حاصل از دسته بندی کننده که آموزش دیده بود و با داده های آزمایشی پایگاه داده NSLKDD آزمایش شده بود، با نتایج معیارهای سایر محققین مقایسه شد. نتایج

بدست آمده توسط این مقاله، نسبت به سایر روش ها، برتری قابل قبولی دارد.

برای مقایسه نتایج بدست آمده در بخش داده های آموزش نیز، نتایج حاصل از آموزش دسته بندی کننده عصبی - فازی با داده های آموزشی را با یک تحقیق دیگر که نتایج آن بر اساس آزمایش با داده های آموزشی ارائه شده است، مقایسه نموده ایم. در بخش آموزش این تحقیق ما تعداد 20000 داده تصادفی از مجموعه داده NSLKDD را انتخاب کرده بودیم و آموزش نیز بوسیله دسته بندی کننده عصبی - فازی انجام شد.

جدول 2: مقایسه نتایج آزمایش سیستم تشخیص نفوذ با سایر نتایج بر اساس معیارهای نرخ تشخیص خطأ و نرخ هشدار غلط

روش ساخت سیستم	نرخ تشخیص خطأ	نرخ هشدار غلط	مجموعه داده
CSOM+RBF[26]	95/27	1/64	NSL_KDD
Deep Nural Network[27]	94/62	0/97	NSL_KDD
TLMD [12]	93/32	0/06	KDD 99
LSSVM-IDS [13]	91/12	0/38	KDD 99, NSL_KDD, Kyoto 2006+
Fuzzy classification [۱۵]	94/4	0/35	DARPA
ESC-IDS [۲۰]	95/3	1/9	KDD 99
PNrule [۲۱]	91/1	0/4	NSL_KDD
PCA [۲۸]	93/83	0/616	KDD 99
Proposed IDS	95/56	0/219	NSL_KDD

پاندا¹ و همکارانش، در تحقیق خود از تعداد 25192 اتصال مجموعه داده NSLKDD برای آموزش مدل خود استفاده کردند[29]. آنها در تحقیق خود از یک روش ترکیبی استفاده نمودند. این روش ترکیبی شامل درخت تصمیم²،

⁴Support Vector Machine

⁵Random Forest

¹Panda

²Decision Tree

³Principal Component Analysis

- [4] N. Sultana, N. Chilamkurti, W. Peng, and R. Alhadad, "Survey on SDN based network intrusion detection system using machine learning approaches," *Peer-to-Peer Networking and Applications*, vol. 12, no. 2, pp. 493-501, 2019.
- [5] S.-Y. Wu and E .J. E. S. w. A. Yen, "Data mining-based intrusion detectors," vol. 36, no. 3, pp. 5605-5612, 2009.
- [6] N. Pandeeswari and G. Kumar, "Anomaly detection system in cloud environment using fuzzy clustering based ANN," *Mobile Networks and Applications*, vol. 21 ,no. 3, pp. 494-505, 2016.
- [7] I. Škrjanc, J. A. Iglesias, A. Sanchis, D. Leite, E. Lugofer, and F. Gomide, "Evolving fuzzy and neuro-fuzzy approaches in clustering, regression, identification, and classification: A survey," *Information Sciences*, vol. 4 ,90pp. 344-368, 2019.
- [8] A. Abraham and R. Jain, "Soft computing models for network intrusion detection systems," in *Classification and clustering for knowledge discovery*. Springer, 2005, pp. 191-207.
- [9] K. Faraoun and A. Boukelif, "Neural networks learning improvement using the K-means clustering algorithm to detect network intrusions," *INFOCOMP Journal of Computer Science*, vol. 5, no. 3, pp. 28-36, 2006.
- [10] T. Dash, "A study on intrusion detection using neural networks trained with evolutionary algorithms," *Soft Computing*, vol. 21, no. 10, pp. 2687-2700, 2017.
- [11] R. S. K. Jonnalagadda and R. P. Reddy, "A literature survey and comprehensive study of intrusion detection," *International Journal of Computer Applications*, vol. 81, no. 16, pp. 40-47, 2013
- [12] Y. Yuan, L. Huo, and D. Hogrefe, "Two layers multi-class detection method for network intrusion detection system," in *2017 IEEE Symposium on Computers and Communications (ISCC)*, 2017: IEEE, pp. 767-772.
- [13] M. A. Ambusaidi, X. He, P. Nanda, and Z. Tan, "Building an intrusion detection system using a filter-based feature selection algorithm," *IEEE transactions*

جدول 2 حکایت از کیفیت و قدرت دسته‌بندی کننده‌ی عصبی - فازی در مقایسه با سایر نتایج دارد. همانطور که در بخش‌های قبلی نیز اشاره شد پایگاهداده‌ی NSLKDD دارای دو دسته مجموعه‌داده‌ی تفکیک شده برای آموزش و آزمایش سیستم تشخیص نفوذ می‌باشد. این دو مجموعه-داده هیچ اشتراکی ندارند و بر این اساس می‌توان سیستم تشخیص نفوذ ساخته شده را به طور کامل محک زد. این محک توسط "مجموعه‌داده‌ی بررسی" انجام می‌شود. علاوه بر این، توسط "مجموعه‌داده‌ی آزمایش"، به آزمایش سیستم تشخیص نفوذ ساخته شده پرداخته‌ایم. در نهایت، به این نتیجه می‌رسیم که دسته‌بندی کننده‌ی عصبی - فازی مبتنی بر فازی سوجینو، می‌تواند به عنوان یک دسته‌بندی کننده‌ی قابل قبول برای سیستم تشخیص نفوذ مورد استفاده قرار گیرد.

در این تحقیق باور ما بر این بوده است که، طبقه‌بندی - کننده‌ی عصبی - فازی، به دلیل نوع ساختارش می‌تواند یک دسته‌بندی کننده‌ی قدرتمند باشد و همچنین نتایجی که بررسی شد قابلیت بهبود دارند. این قابلیت بهبود بستگی به عوامل زیادی دارد که از آن جمله می‌توان به استفاده از پایگاهداده‌ی بهتر نسبت به NSLKDD اشاره کرد.

مراجع

- [1] E. Corchado and Á. Herrero, "Neural visualization of network traffic data for intrusion detection," *Applied Soft Computing*, vol. 11, no. 2, pp. 2042-2056, 2011.
- [2] S. A. Hofmeyr, S. Forrest, and A. Somayaji, "Intrusion detection using sequences of system calls," *Journal of computer security*, vol. 6, no. 3, pp. 151-180, 1998.
- [3] G. Folino and P. Sabatino, "Ensemble based collaborative and distributed intrusion detection systems: A survey," *Journal of Network and Computer Applications*, vol. 66, pp. 1-2016 ,16

- transactions on systems, man, and cybernetics*, vol. 23, no. 3, pp. 665-685, 1993.
- [24] A. G. Hussien *et al.*, "Crow Search Algorithm: Theory, Recent Advances, and Applications," *IEEE Access*, vol. 8, pp. 173548-173565, 2020, doi: 10.1109/ACCESS.2020.3024108.
- [25] Y. Zhou, G. Cheng, S. Jiang, and M. Dai , "Building an efficient intrusion detection system based on feature selection and ensemble classifier," *Computer Networks*, vol. 174, p. 107247, 2020.
- [26] M. Almiani, A. AbuGhazleh, A. Al-Rahayfeh, and A. Razaque, "Cascaded hybrid intrusion detection model based on SOM and RBF neural networks," *Concurrency and Computation: Practice and Experience*, vol. 32, no. 21, p. e5233, 2020.
- [27] M. M. U. Chowdhury, F. Hammond, G. Konowicz, C. Xin, H. Wu, and J. Li, "A few-shot deep learning approach for improved intrusion detection," in *2017 IEEE 8th Annual Ubiquitous Computing, Electronics and Mobile Communication Conference (UEMCON)*, 2017: IEEE, pp. 456-462 .
- [28] R. Beghdad, "Critical study of neural networks in detecting intrusions," *Computers & security*, vol. 27 ,no. 5-6, pp. 168-175, 2008.
- [29] M. Panda, A. Abraham, and M. R. Patra, "Hybrid intelligent systems for detecting network intrusions," *Security and Communication Networks*, vol. 8, no. 16, pp. 2741-2749, 2015.
- [14] on computers, vol. 65, no. 10, pp. 2986-2998, 2016.
- [15] R. Beghdad, "Critical study of supervised learning techniques in predicting attacks," *Information Security Journal: A Global Perspective*, vol. 19, no. 1, pp. 22-35, 2010.
- [16] J. Gomez and D. Dasgupta, "Evolving fuzzy classifiers for intrusion detection," in *Proceedings of the 2002 IEEE Workshop on Information Assurance*, 2002, vol ,6 .no. 3: New York: IEEE Computer Press, pp. 321-323 .
- [17] C. Jirapummin, N. Wattanapongsakorn, and P. Kanthamanon, "Hybrid neural networks for intrusion detection system," in *Proc. of ITC-CSCC*, 2002, vol. 7, pp. 928-931 .
- [18] T. Horeis, "Intrusion detection with neural networks-combination of self-organizing maps and radial basis function networks for human expert integration," *Computational Intelligence Society Student Research Grants*, 2003.
- [19] S.-J. Han and S.-B. Cho, "Evolutionary neural networks for anomaly detection based on the behavior of a program," *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics, Part B (Cybernetics)*, vol. 36, no. 3, pp. 559-570, 2005.
- [20] Y. Chen, A. Abraham, and B. Yang, "Hybrid flexible neural-tree-based intrusion detection systems," *International journal of intelligent systems*, vol. 22, no. 4, pp. 337-352, 2007.
- [21] A. N. Toosi and M. Kahani, "A new approach to intrusion detection based on an evolutionary soft computing model using neuro-fuzzy classifiers," *Computer communications*, vol. 30, no. 10, pp. 2201-2212, 2007.
- [22] S. Ghosh, A. Pal, A. Nag, S. Sadhu, and R. Pati, "Network anomaly detection using a fuzzy rule-based classifier," *Computer, Communication and Electrical Technology*, pp. 61-65, 2017.
- [23] M. Negnevitsky and A. Intelligence, "A guide to intelligent systems," *Artificial Intelligence, 2nd edition*, pearson Education, 2005.
- [24] J.-S. Jang, "ANFIS: adaptive-network-based fuzzy inference system," *IEEE*

ضمیمه ۱

جدول لیست کامل ویژگی‌های تعریف شده برای هر داده اتصال

برچسب	ویژگی‌های شبکه	توضیحات	بازه‌ی مقادیر
A	Duration	طول اتصال بر حسب ثانیه	21-0
B	protocol_type	نوع پروتکل به عنوان مثال <code>tcp</code> و <code>udp</code>	Tcp – udp – icmp
C	Service	سرویس شبکه در مقصود، به عنوان مثال <code>telnet</code> , <code>http</code> , ...	http , talent , ftp_data , private , remote_job , mtp , eco_i , suodup
D	Flag	حال اتصال به شبکه	SF , S0,S1,S2,S3,REJ,SH,PSTR,...
E	src_bytes	تعداد بایت‌های یک داده ارسالی از مبدأ به مقصد	1379963888-0
F	dst_bytes	تعداد بایت‌های ارسالی از مقصد به مبدأ	1309937401-0
G	Land	اگر اتصال از پورت <code>host/port</code> یکسان، در غیر این صورت 0	1-0
H	wrong_fragment	تعداد قطعات اشتباه	3-0
I	Urgent	تعداد بسته‌های ضروری	3-0
J	Hot	تعداد شاخص‌های hot	77-0
K	num_failed_logins	تعداد تلاش‌های انجام شده برای ورود	5-0
L	logged_in	اگر ورود موفق داشته باشد؛ در غیر اینصورت 0	1-0
M	num_compromised	تعداد اتصالات در معرض خطر	7479-0
N	root_shell	اگر پوشش ریشه بدست آمده باشد؛ در غیر اینصورت 0	1-0
O	su_attempted	اگر تلاش برای اجرای دستور <code>su root</code> انجام شده باشد؛ در غیر اینصورت 0	1-0
P	num_root	تعداد دسترسی به ریشه	7468-0
Q	num_file_creations	تعداد عملیات ایجاد فایل	43-0
R	num_shells	تعداد ایجاد دستورات sell	2-0
S	num_access_files	تعداد دستورات دسترسی به فایل	9-0
T	num_outbound_cmds	تعداد دستورات خارج از محدوده برای دسترسی به نشست ftp	0
U	is_host_login	اگر ورود متعلق به hot باشد؛ در غیر اینصورت 0	1-0
V	is_guest_login	اگر کاربر بعنوان مهمان وارد شود؛ در غیر اینصورت 0	1-0
W	Count	تعداد اتصال به یک میزبان در اتصال اخیر در 2 ثانیه گذشته	511-0
X	srv_count	تعداد اتصالاتی که سرویس یکسان در اتصال اخیر در بیشتر از 2 ثانیه دارند	511-0
Y	serror_rate	درصد اتصالاتی که خطای SYN دارد	1-0
Z	srv_serror_rate	درصد اتصالاتی که خطای SYN دارد	1-0
AA	rerror_rate	درصد اتصالاتی که خطای REJ دارد	1-0
AB	srv_rerror_rate	درصد اتصالاتی که خطای REJ دارد	1-0
AC	same_src_rate	درصد اتصالاتی که سرویس یکسان دارند	1-0
AD	diff_src_rate	درصد اتصالاتی که سرویس مختلف دارند	1-0
AE	srv_diff_host_rate	درصد اتصالاتی که میزبان مختلف دارند	1-0
AF	dst_host_count	تعداد اتصالات از یک میزبان به مقصد در طی یک زمان مشخص	255-0
AG	dst_host_srv_count	تعداد اتصالات از یک میزبان به مقصد برای دستیابی به سرویس	255-0
AH	dst_host_same_src_rate	درصد اتصالات از یک میزبان به مقصد برای دستیابی به یک سرویس یکسان	1-0
AI	dst_host_diff_src_rate	درصد اتصالات از یک میزبان به مقصد برای دستیابی به سرویس‌های مختلف	1-0
AJ	dst_host_same_src_port_rate	درصد اتصالات از یک میزبان به مقصد از یک پورت یکسان	1-0
AK	dst_host_srv_diff_host_rate	درصد اتصالات از یک میزبان به مقصد های مختلف برای دستیابی به سرویس	1-0
AL	dst_host_serror_rate	درصد اتصالاتی از یک میزبان به یک مقصد مشخص که خطای SYN دارد	1-0
AM	dst_host_srv_serror_rate	درصد اتصالات از یک میزبان با یک سرویس مشخص به مقصد که خطای SYN دارد	1-0
AN	dst_host_error_rate	درصد اتصالاتی از یک میزبان به یک مقصد مشخص که خطای REJ دارد	1-0
AO	dst_host_srv_error_rate	درصد اتصالات از یک میزبان با یک سرویس مشخص به مقصد که خطای REJ دارد	1-0

۱۴۰۰، تابستان دو، زمینه، تجارت، سال، فردی، کیفری، و کیفری، علوم تربیتی و اجتماعی

جدول توزیع حملات

Class	Training			Testing		
	Attack names	Samples	Total	Attack names	Samples	Total
DOS	teardrop	979	391,458	Apache 2	794	
	smurf	280,790		Back	1098	
	neptune	107,201		land	9	
	Pod	264		mailbomb	5000	
	Back	2203		neptune	58,001	229,853
	Land	21		pod	87	
Probe				processstable	759	
				smurf	164,091	
				teardrop	12	
				udpstorm	2	
	satan	1589	4107	ipsweep	306	
	nmap	231		mscan	1053	
U2R	ipsweep	1247		nmap	84	4166
	portsweep	1040		portsweep	354	
				saint	736	
				satan	1633	
	perl	3	52	buffer overflow	22	
	buffer overflow	30		loadmodule	2	
R2L	rootkit	10		perl	2	
	loadmodule	9		ps	16	70
				rootkit	13	
				sqlattack	2	
				xterm	13	
	ftp write	8		ftp write	3	
R2L	Warezclient	1020	1126	guess passwd	4367	
	Warezmaster	20		imap	1	
	Spy	2		multihop	18	
	guess passwd	53		named	17	
	Imap	12		phf	2	
	multihop	7		sendmail	17	16347
	phf	4		snmpgetattack	7741	
				Snmpguess	2406	
				warezmaster	1602	
				worm	2	
				xlock	9	
				xsnoop	4	
				http tunnel	158	

حملاتی که به صورت خاکستری مشخص شده است، حملاتی هستند که در داده های آزمایشی وجود دارد و در داده های آموزشی وجود نداشته است.